

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media d.d. 6 december 2019 inzake de themarapportage Fries in het primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken 31 293 en 31 289, nr. 491).

De voorzitter van de commissie,
Tellegen

De adjunct-griffier van de commissie,
Bosnjakovic

Inhoud	Blz.
I Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
• Inbreng van de leden van de VVD-fractie	2
• Inbreng van de leden van de CDA-fractie	5
II Reactie van de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media	6

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de themarapportage Fries in het primair - en voortgezet onderwijs «Sizzen is neat, mar dwaan is in ding» van de Inspectie van het Onderwijs (hierna: onderwijsinspectie). De leden vinden de aanbiedingsbrief van de Minister bij de themarapportage wel erg summier. De leden hebben nog een aantal vragen en/of opmerkingen.

De leden vinden het belangrijk dat de Friese taal, de tweede officiële rijkstaal, behouden blijft en het gebruik wordt gestimuleerd. Niet alleen de provincie Fryslân heeft daarin een rol, ook het Rijk. Onderwijs is daarbij, volgens de leden, een belangrijke factor. Hoe ziet de Minister zijn rol naast die van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, zo vragen de leden.

De leden vinden het goed om te lezen dat leerlingen graag meer Fries willen leren verstaan, lezen en schrijven. Teleurstellend is dat, volgens de onderwijsinspectie, bestuurders in het basisonderwijs weinig urgentie voelen om zich in te spannen voor het Fries. Wat vindt de Minister daarvan?

De leden vinden het belangrijk dat er een versnelling gaat plaats vinden als het gaat om het Fries in het onderwijs. Nu hebben het Rijk en de provincie Fryslân als doel gesteld dat in 2030 alle scholen in het Friese taalgebied voldoen aan alle kerndoelen voor het Fries. Hoe kan een versnelling gerealiseerd worden? Een belangrijk punt is het aantal ontheffingen dat de provincie Fryslân geeft voor het Fries in het onderwijs. In hoeverre heeft de Minister met de provincie Fryslân daarover gesproken met als doel om het aantal ontheffingen te verminderen? Zo nee, waarom heeft de Minister daarover nog niet met de provincie gesproken en wanneer gaat het overleg daarover dan wel plaatsvinden, zo vragen de leden.

De leden lezen in de themarapportage een aantal aanbevelingen. Kan de Minister een appreciatie geven van de aanbevelingen die zijn gedaan om de kwaliteit van het Fries in het onderwijs te verbeteren? Ook voor degenen die niet voor de Minister c.q. het Rijk zijn. Kan de Minister aangeven hoe hij ervoor gaat zorgen dat de aanbevelingen ook opvolging krijgen? Welke rol ziet hij daar voor zichzelf, dan wel voor de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als coördinerend Minister voor de Friese taal? Wat is het krachtenveld tussen de Minister, de onderwijsinspectie, de provincie en de schoolbesturen/schooldirecteuren, zo vragen de leden.

De leden lezen verschillende voorstellen om de kwaliteit van het schoolvak Fries te verbeteren, onder andere het verhogen van het ambitieniveau van de provincie. Welke mogelijkheden ziet de Minister om daarbij te ondersteunen? Zo ja, welke mogelijkheden? Zo nee, waarom

niet? Welke overleg vindt daarover plaats met de provincie Fryslân, zo vragen de leden.

De leden lezen dat binnen de curriculumherziening van de kerndoelen het ontwikkeltraject van het vak Fries parallel loopt aan het traject van de andere vakken. De leden vragen waarom er een uitzondering is gemaakt voor het vak Fries binnen dit traject, aangezien niet het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de opdrachtgever is maar de provincie Fryslân. In hoeverre heeft dit invloed op het traject van het vak Fries binnen de curriculumherziening? Op welke manier spelen docenten, leerlingen en ouders een rol in het ontwikkeltraject van het vak Fries? Op welke manier neemt de Minister de uitkomsten van de trajectherziening Fries mee in het traject van Curriculum.nu, zo vragen de leden.

De leden lezen dat in 2010 de stuurgroep Decentralisatie Friese taal adviseerde aan de provincie Fryslân over de decentralisatie van bevoegdheden van het Rijk naar de provincie. Een van die adviezen van de stuurgroep was om de kosten van het onderwijs Fries beter in beeld te brengen, zodat ook de bekostiging geëvalueerd kon worden. In de recente herziening (vereenvoudiging) van de onderwijsbekostiging is dit advies echter niet betrokken. Waarom heeft de Minister dat advies niet betrokken? Op welke manier gaat de Minister dit alsnog doen, zo vragen de leden.

De leden lezen dat het onderzoeksrapport van McKinsey over de bekostiging van het primair, voorgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs, in maart 2020 aan de Kamer wordt aangeboden. In hoeverre wordt in dit onderzoek specifiek aandacht besteed aan het vak Fries? Kan de Minister zodra dit rapport verschijnt een specifieke appreciatie geven waar het gaat om het vak Fries en wat hij met de uitkomsten van het rapport gaat doen als het gaat om het Fries? In hoeverre is er straks nog aanvullend onderzoek nodig specifiek voor de bekostiging voor het Fries? Hoelang zou aanvullend onderzoek nog duren? De onderwijsinspectie geeft aan dat, indien er een daling is van het lerarenaantal, het duurder is om een klein vak te behouden. In hoeverre onderschrijft de Minister dit? Vindt de Minister het behouden van «een klein vak» als Fries, de tweede officiële rijkstaal, belangrijk, zo vragen de leden.

De leden lezen dat er wordt aanbevolen om leerkrachten te stimuleren om gebruik te maken van het beschikbare scholingsaanbod. Hoe gaat de Minister en/of de provincie dit bewerkstelligen? In een eerder schriftelijk overleg¹ hebben de leden gevraagd naar de subsidieregelingen die kunnen bijdragen aan het tekort aan bevoegde leraren Fries. De subsidie-regeling aanpak lerarentekort en de regeling zij-instroom werden toen genoemd. Hoe wordt hier gebruik van gemaakt? Hoe worden deze mogelijkheden onder de aandacht gebracht van (besturen van) onderwijsinstellingen? Wat wordt er aan gedaan om leerkrachten te stimuleren, zo vragen de leden.

De leden lezen dat minder dan de helft van de leerlingen (zowel in het primair onderwijs als in het voortgezet onderwijs) zegt de lessen Fries leuk en leerzaam te vinden. Hoe kan het vak aantrekkelijker worden gemaakt voor leerlingen? Ziet de Minister ook nog nieuwe mogelijkheden om buiten de klassieke manier van lesgeven/lespakketten ook nog via andere wegen de kwaliteit van het schoolvak Fries te verbeteren? Zo ja, wat is de rol van Minister hierin? Tegelijkertijd lezen de leden dat het

¹ Inbreng verslag van een schriftelijk overleg over o.a. toezeggingen naar aanleiding van het Algemeen Overleg Bestuursvereenkomst Friese taal en cultuur (BFTK) van 26 juni 2019 (Kamerstuk 35 300 VII, nr. 94), Parlisisnummer 2020D02615.

aantal studenten dat begint aan een lerarenopleiding Fries door de jaren heen een grillig beeld laat zien. Op welke manieren kunnen studenten aan de lerarenopleiding een minor Fries volgen en wie bekostigt deze minoren of bijvakken? In hoeverre worden studenten gestimuleerd om Fries te kiezen als bijvak, zo vragen de leden.

Hoe verhoudt de discussie over het dalende taalniveau van jongeren landelijk zich tot het taalniveau van jongeren uit de provincie Fryslân? Gaat het taalniveau van jongeren uit Fryslân mee in de dalende trend? Is er een verschil in deze trend voor jongeren die Fries als moedertaal hebben, zo vragen de leden.

De leden lezen dat het vak Fries meer aandacht verdient in het vmbo². Hoe kan de Minister hieraan bijdragen en het stimuleren? Wat gaat de Minister op dit punt doen? Is de Minister het met de leden eens dat het wenselijk is om hier ook naar te kijken, omdat deze leerlingen baat hebben bij een goede spreek- en luistervaardigheid in het Fries? In het mbo³ is Fries geen verplicht vak. Toch wordt het op Friese mbo-opleidingen steeds vaker wel gegeven. Wat is daarvoor de reden? Wat vindt de Minister hiervan? Daarnaast lezen de leden dat mbo's constateerden dat steeds minder jongeren zich echt goed redden in het Fries. De leden merken op dat er daarom afspraken zijn gemaakt en de keuze om Fries als verplicht vak op het rooster te zetten in de niveau 1- en 2-opleidingen. Waarom is deze keuze beperkt gebleven tot mbo-niveau 1 en 2? Ziet de Minister mogelijkheden om binnen de vastgestelde taalcode Fries deze verplichting ook te laten gelden voor mbo-niveau 3 en 4, zo vragen de leden.

De leden lezen dat het onderzoek «Fries in het primair en voortgezet onderwijs» expliciet ingaat op de aanbeveling om te kijken of het Fries juist in het vmbo meer aandacht kan krijgen. Vo⁴- en mbo-besturen zouden dit samen kunnen onderzoeken. Vmbo-leerlingen, doorgaans de latere mbo-studenten, hebben baat bij een goede spreek- en luistervaardigheid. Daar zou meer nadruk op moeten liggen in het vmbo-onderwijs. Bent u het eens met deze constatering? Op welke manier bent u van plan om meer nadruk te leggen op goede spreek- en luistervaardigheid binnen het vmbo-onderwijs?

De leden vinden het daarnaast belangrijk om te kijken naar de rol van de onderwijsinspectie. Er is nu een themarapportage verschenen die in 2025 en 2031 zal worden herhaald. Maar de vraag was en is wat de rol van de onderwijsinspectie is, buiten deze rapportage (eenmaal per zes jaar). Wat doet de onderwijsinspectie verder bij het toezicht op het onderwijs in de Friese taal? Daar wordt namelijk vooral heen en weer gewezen. Welke oplossingen ziet de Minister om samen met de provincie Fryslân en de onderwijsinspectie vanuit Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties te kijken hoe we dat kunnen verbeteren, zodat er beter toezicht is op de Friese taal in het onderwijs, zo vragen de leden.

De provincie Fryslân heeft in de media aangegeven dat zij graag de toezichthoudende taken van de onderwijsinspectie voor het Fries wil overnemen. In hoeverre is hierover overleg met de Minister? Wat vindt de Minister van deze suggesties, zo vragen de leden.

² vmbo: voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs.

³ mbo: middelbaar beroepsonderwijs.

⁴ vo: voortgezet onderwijs.

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media d.d. 6 december 2019 inzake de themarapportage Fries in het primair en voortgezet onderwijs. Zij hebben hier nog enkele vragen over.

Allereerst zouden de leden graag cijfers willen hebben rondom het vak Fries in het primair – en voortgezet onderwijs. Hoeveel leerlingen volgen het vak Fries op het primaire onderwijs en het voortgezet onderwijs? Hoe ontwikkelen deze aantallen zich door de jaren heen? Hoe komt het curriculum voor het vak Fries tot stand? Ontvangen scholen nu subsidie om het vak Fries aan te bieden? Zo ja, hoeveel en hoe is dit geregeld? Worden aanvullende stimuleringsmaatregelen aangeboden om scholieren voor het vak Fries te enthousiasmeren? Zo ja, welke? Zo nee, is de Minister van mening dat het voor Friesland belangrijk is het vak Fries populairder te maken onder Friese scholieren, zo vragen de leden.

De leden zijn verheugd met het onderzoek van de onderwijsinspectie en de aanbevelingen die zij doet om het schoolvak Fries te verbeteren. Zij vragen op basis waarvan de onderwijsinspectie haar aanbevelingen doet? Is dat slechts op basis van reacties van schoolbesturen of liggen hier nog andere rapporten aan ten grondslag?

Eén aanbeveling betreft het stimuleren van leerkrachten om gebruik te maken van het beschikbare scholingsaanbod voor het vak Fries. De leden vragen hoe er onder leerkrachten meer bewustwording kan komen om gebruik te maken van het (vaak gratis) beschikbare scholingsaanbod voor het vak Fries.

De onderwijsinspectie zegt dat zij in gesprek gaat met de provincie Fryslân om het taalonderwijs Fries op een hoger plan te brengen. De leden vragen binnen welk termijn dat gaat gebeuren.

In het rapport van de onderwijsinspectie lezen de leden dat de meeste besturen nauwelijks sturen op het aanbod of de kwaliteit van het onderwijs in het vak Fries. Wat is de reden dat besturen niet sturen op de aanbod en kwaliteit van het vak Fries?

Ook wordt geconstateerd dat slechts minder dan de helft van de leerlingen in het primair - en voortgezet onderwijs de lessen Fries leuk en leerzaam vinden. Toch blijkt ook dat de leerlingen aangeven het Fries een belangrijk vak te vinden en zij graag beter Fries willen leren spreken. Hoe verhoudt zich dat tot elkaar? Heeft dat te maken met hoe het Fries wordt gegeven? Sluit het lesmateriaal en het niveau van de docenten wel voldoende aan op het onderwijsniveau, zo vragen de leden.

De onderwijsinspectie beveelt in haar rapport aan op het vmbo meer aandacht te geven aan het Fries. Welke rol kan en wil de Minister daarin spelen om dat te bevorderen, zo vragen de leden.

De leden zouden graag willen weten wat de reactie van de Minister is op de vaststelling dat de rijksbekostiging voor Friese scholen niet hoger is dan elders in Nederland, maar Fries op deze scholen wel een extra verplicht vak is. Erkent de Minister deze scheve verhouding, zo vragen de leden.

Naast het vak Fries, blijkt dat ruim 16 procent van de Friese basisscholen niet het streefniveau op gebied van rekenen en taal nieuwe stijl haalt⁵. Deze leden vragen wat de relatie hiermee is tot het vak Fries. Hoe komt het dat basisscholen in Friesland het procentueel gezien slechter doen dan het landelijk gemiddelde als het gaat om taal en rekenen? Houdt de onderwijsinspectie ook rekening met het Fries als taal, zo vragen de leden.

II Reactie van de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media

⁵ Friesch Dagblad, 20 februari 2020, «16 procent Friese scholen ondermaats bij inspectie nieuwe stijl» via: https://frieschdagblad.nl/2020/2/20/16-procent-friese-scholen-ondermaats-bij-inspectie-nieuwe-stijl?harvest_referrer=https:%2F%2Fwww.google.com%2F.